

Kur'an'ın Siyerine Giriş

İbn Hişâm Özelinde

Selim ÖZDEMİR

FCR YAYIN LTD.
Genel Yayın No. | General Publication Number: 1747
FCR Sertifika No. | Certificate Number: 46550
ISNI: 0000 0004 4657 1968
ROR ID: ror.org/00zznvq98

Alt Marka | Imprint: Kitabe
Yayın No | Publication Number: 147

Kitap Adı : Kur'an'ın Siyerine Giriş
Alt Başlık : İbn Hişâm Özelinde
Book Title : An Introduction to the Qur'anic Sirah
Subtitle : With a Focus on Ibn Hishâm
ISBN : 978-625-5654-18-2
DOI : doi.org/10.70458/fcr.9786255654182

Yazar | Author: Selim Özdemir | orcid.org/0009-0009-7638-1229
Kurum | Institution: Rize Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi
ROR ID: ror.org/0468j1635

Yayın Türü: Kitap | Publication Type: Book - Monograph
Yayın Dili: Türkçe | Language: Turkish
Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm
Baskı Sayısı | Edition: 1
Sayfa Sayısı | Pages: 162 (xiv + 148)

Yayın Tarihi | Publication Date: Kasım | November 2025
Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye
Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR
Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: HRH - İslam | Islam
BISAC: REL067130 - İslam / Kur'an Araştırmaları | Religion / Islam / Koran & Sacred Writings
THEMA: QRKC - Kur'an incelemeleri ve yorumu | Qur'an studies and exegesis
LC Classification: BP134.K8 - Kur'an ve yorumları | Koran—Criticism, interpretation, etc.
DEWEY: 297.122 - Kur'an yorumları ve siyer ilişkisi | Koran exegesis and prophetic biography
WoS Category: Din | Religion
WoS Citation Topics Meso: 3.7 - Din Çalışmaları | Religious Studies
WoS Citation Topics Micro: 3.7.21 - İslam Çalışmaları | Islamic Studies
Scopus Subject Areas: 1210 - Din ve Teoloji | Religious Studies

Atf Bilgisi | Cite as: Özdemir, Selim. *Kur'an'ın Siyerine Giriş: İbn Hişâm Özelinde*. Ankara: FCR Yayın Ltd.-Kitabe, 2025.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050
Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60
www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

Kur'an'ın Siyerine Giriş

İbn Hişâm Özelinde

Selim ÖZDEMİR

Ankara 2025

Yazar Hakkında | About the Author

Selim ÖZDEMİR

12.11.1997 Tarihinde Erzincan'ın Çayırılı İlçesine bağlı Cennetpınar Köyü'nde doğdu. İlk ve orta okulu köyünde okudu. 2015 yılında Erzincan Anadolu İmam Hatip Lisesinden mezun oldu ve aynı yıl Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi İlahiyat Fakültesine başladı. 2020 yılında Lisanstan mezun oldu. Üniversite'deki hocalarıyla lisans ve yüksek lisans dönemi boyunca özel Arapça okumaları yaptı. Bir süre Ürdün'ün başkenti Amman'da Arapça eğitimi aldı. 2023 Yılında Rize Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü'nden "Sîret Kur'ân Bağlamında İbn Hişam'ın es-Sîretü'n-Nebeviyye Adlı Eseri" konu başlıklı Yüksek Lisans Tezini savunarak bilim uzmanı oldu. Yine aynı yıl Rize Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi İslam Tarihi ve Sanatları/İslam Tarihi Anabilim Dalı'nda Doktora eğitimine başladı. 2025 Yılında aynı üniversitede İslam Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı'nda Araştırma Görevlisi oldu. Halen aynı Üniversite de görevine devam etmektedir.

He was born on November 12, 1997, in Cennetpınar Village of Çayırılı District, Erzincan. He completed his primary and secondary education in his village. In 2015, he graduated from Erzincan Anadolu Imam Hatip High School and in the same year began his studies at the Faculty of Theology at Erzincan Binali Yıldırım University. He graduated with a bachelor's degree in 2020. Throughout his undergraduate and graduate studies, he carried out private Arabic reading sessions with his professors. He studied Arabic for a period in Amman, the capital city of Jordan. In 2023, he earned his Master of Arts degree from the Graduate Education Institute of Rize Recep Tayyip Erdoğan University, defending his thesis titled "The Work of Ibn Hisham Named al-Sirah al-Nabawiyah in the Context of Qur'anic Sirah." In the same year, he began his doctoral studies in the Department of Islamic History at the Faculty of Theology, Rize Recep Tayyip Erdoğan University. In 2025, he was appointed as a Research Assistant in the Department of Islamic History and Arts at the same university. He currently continues to serve at this institution.

Kitap Hakkında

Kur'an'ın Siyerine Giriş

İbn Hişâm Özelinde

Bu çalışma, İbn Hişâm'ın es-Sîretü'n-Nebeviyye adlı eserini “Sîret Kur'an” bağlamında ele alarak, Kur'an'ın Hz. Peygamber'in hayatına dair aktarımları ile klasik siyer rivayetleri arasındaki ilişkiyi incelemektedir. Araştırmanın temel amacı, İbn Hişâm'ın eserinde Kur'an'daki siyer anlatısını nasıl yorumladığını, tarihsel bilgilerle nasıl desteklediğini ve rivayet malzemesini hangi ölçütlerle derlediğini ortaya koymaktır. Çalışma kapsamında, ilk dönem siyer âlimlerinin eserleri—özellikle İbn İshâk ve diğer rivayet aktarımcılarının metinleri—İbn Hişâm'ın aktarımları ile karşılaştırılmış; onun önceki malzemeyi nasıl ayıkladığı, yeniden düzenlediği veya geliştirdiği belirlenmeye çalışılmıştır. Ayrıca es-Sîretü'n-Nebeviyye'nin yapısı, tematik tasnifi ve tarih yazıcılığı bakımından özellikleri ele alınmış; eserdeki anlatımın ilgili Kur'an ayetleriyle ilişkisi değerlendirilmiştir.

Araştırmada, Kur'an'daki siyer malzemesinin daha doğru anlaşılabilmesi için tarihsel arka planın (nüzul ortamı, toplumsal-siyasal bağlam, kültürel yapı vb.) önemine dikkat çekilmiş; bu bağlamda Hz. Peygamber döneminin toplumsal ve tarihsel koşulları incelenmiştir. Bu inceleme, Kur'an'ın siyer bağlamındaki ayetlerinin, ilgili tarihsel çerçeve olmaksızın kronolojik, konu merkezli ve anlam bütünlüğü bakımından eksik kalacağını göstermektedir.

Bütün bu değerlendirmeler ışığında çalışma, İbn Hişâm'ın siyer anlayışının salt rivayet derlemekten ibaret olmadığını; aksine Kur'an'ın tarihsel anlatısını destekleme ve onunla uyumlu bir siyer kurgusu oluşturma çabası taşıdığını ortaya koymaktadır. Böylece es-Sîretü'n-Nebeviyye, Kur'an'daki siyer tasavvurunu güçlendirmeyi hedefleyen seçici ve yorumlayıcı bir eser olarak öne çıkmaktadır. Sonuç olarak bu tez, Kur'an merkezli siyer çalışmalarına katkıda bulunmakta ve erken dönem siyer geleneği ile Kur'an anlatısı arasındaki metinsel-bütüncül ilişkiyi vurgulamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kur'an; Siyer; Hz. Peygamber; İbn Hişâm; Esbâb-ı Nüzûl

About the Book

An Introduction to the Qur'ānic Sīrah

With a Focus on Ibn Hishām

This study examines Ibn Hishām's al-Sīrah al-Nabawiyyah within the framework of the "Qur'ānic Sīrah," analyzing the relationship between the Qur'ān's account of the Prophet Muhammad's life and the classical sīrah tradition. The primary aim of the research is to reveal how Ibn Hishām interprets the Qur'ānic narrative concerning the Prophet, how he supports it with historical material, and which criteria he employs in compiling transmitted reports. Throughout the study, the works of early sīrah scholars-especially those of Ibn Ishāq and other transmitters-are compared with Ibn Hishām's text. Through this comparison, the study seeks to determine how Ibn Hishām filtered, reorganized, and elaborated upon earlier material. Additionally, the structure, thematic organization, and historiographical aspects of al-Sīrah al-Nabawiyyah are examined, and its relationship to relevant Qur'ānic verses is analyzed. The research emphasizes the importance of historical background-such as the context of revelation (*asbāb al-nuzūl*), socio-political circumstances, and cultural environment-for a proper understanding of Qur'ānic material related to the Prophet's life. In this regard, the social and historical conditions of the Prophet's era are investigated. This analysis demonstrates that Qur'ānic verses related to sīrah cannot be fully understood in terms of chronology, thematic integrity, or meaning without their historical context. In light of these evaluations, the study concludes that Ibn Hishām's approach to sīrah is not limited to merely compiling reports; rather, it reflects an attempt to reinforce the historical narrative of the Qur'ān and construct a coherent sīrah narrative in harmony with it. Thus, al-Sīrah al-Nabawiyyah emerges as a selective and interpretive work designed to strengthen the Qur'ānic conception of the Prophet's biography. Ultimately, this thesis contributes to Qur'ān-centered sīrah studies by highlighting the textual and holistic relationship between early sīrah tradition and the Qur'ānic narrative.

Keywords: Qur'ānic Sīrah; Ibn Hishām; al-Sīrah al-Nabawiyyah; Early Islamic Historiography; *Asbāb al-Nuzūl*

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR	xi
ÖN SÖZ	xiii
BİRİNCİ BÖLÜM	
İBN HİŞÂM'IN HAYATI	1
1.1. İbn Hişâm'ın Hayatı ve <i>es-Sîretü'n-Nebeviyye</i> Adlı Eseri	1
1.2. <i>es-Sîretü'n-Nebeviyye</i> Adlı Eseri	2
İKİNCİ BÖLÜM	
MEKKE DÖNEMİ	5
2.1. Risalet Öncesi Dönem	5
2.1.1. Amr b. Âmir'in Yemen'den Çıkışı ve Me'reb Seddinin Hikayesi	5
2.1.2. Zû-Nüvâs ve Uhdud Olayı	6
2.1.3. Fil Olayı	6
2.1.4. Amr Bin Luhay Kıssası ve Arapların Putları Meselesi	8
2.1.5. Bahîra, Sâibe, Vasîyle ve Hâm'ın Durumu ve Bu Hususta İbn İshak'ın görüşü	10
2.1.6. İslam'ın Tavaf Konusunda ki Hükümü ve Hums Adetlerini İptal Etmesi	12
2.1.7. Arap Kâhinleri, Yahudi ve Hıristiyan Din Adamlarının Hz. Peygamber Hakkındaki Söylemleri ve Cinlerin Kullanılması İddiası	13
2.2. Risalet Dönemi	16
2.2.1. Hz. Peygamber'e Risâlet'in Verilmesi ve Sonrasında Gelişen Olaylar	16
2.2.2. Kur'an'ın Peyderpey İndirilmesi Başlaması	17
2.2.3. Vahyin Bir Müddet Kesintiye Uğraması ve Duha Suresinin İndirilmesi	18
2.2.4. Velid bin Muğîre'nin Hz. Peygamber'le Görüşmesi	20
2.2.5. Kureyş'in Hz. Peygamber'e Soru Sormaları ve Kur'an'dan İnen Ayetler	22

2.2.6. Kureyş Kabilesinin Hz. Peygamber’i Dinlememe Konusunda İnatları	28
2.2.7. Ebû Kuhâfe’nin Oğlunu (Ebu Bekir) Köle Azat Ediyor Diye Azarlaması	29
2.2.8. Hz. Peygamber’in Kavminden Gördüğü Eziyetler	30
2.2.9. Kafirûn Suresinin İndiriliş Sebebi	35
2.2.10. Abdullah İbn Ümmü Mektum Olayı ve Abese Suresinin İndirilişi	36
2.2.11. Müslüman Olan Hıristiyan Heyeti Dininden Etmeye Çalışan Ebu Cehil’in Başarısızlığı	38
2.2.12. Hz. Peygamber’e Savaş İzninin Verilmesi	45
2.2.13. Hz. Ömer’in Hişam b. As’a Mektubu	46
2.2.14. Hz. Peygamber’in Hicreti	47

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

MEDİNE DÖNEMİ

3.1. Ensar Münafıklarından Yahudilere Katılanlar	49
3.1.1. Evs Kabilesinden Münafıklar	49
3.1.2. Hazrec Kabilesinden Münafıklar	53
3.2. Bakara Suresindeki Münafıklarla ve Yahudilerle İlgili Ayetler	55
3.2.1. Münafıklarla İlgili Olan Ayetler ve İbn Hişam’ın Açıklamaları	55
3.2.2. Yahudilerle İlgili Olan Ayetler ve İbn Hişam’ın Açıklamaları	56
3.3. Necran’lı Hıristiyan Heyet ve Âl-i İmran Suresindeki Bazı Ayetler	76
3.4. Abdullah Bin Cahş Seriyyesi ve “Sana Haram Aylarından Soruyalar” Ayetinin İnmesi	81
3.5. Bedir Gazvesi	83
3.5.1. Müslümanlara Öğüt ve Savaş Taktiği Öğretme Hususunda İnen Ayetler	88
3.5.2. Esirler ve Ganimetler Konusunda İnen Ayetler	90
3.6. Kaynukâoğulları Olayı	91
3.7. Uhud Gazvesi	93
3.7.1. Allah’ın Uhud Savaşı Hakkında İndirdiği Ayetler	94
3.7.2. Faizin Yasaklanması	95

3.7.3. (Savaş Sırasında) Peygamber'in Çağrısına Kulak Vermemeleri ve Kınanması	99
3.7.4. Ğulul Hakkında İnen Ayetler	100
3.7.5. Başlarına Gelen Musibetin Anlatılması	101
3.8. Hamrâ-ul Esed'e Hz. Peygamber'in Yanına Gelenler	102
3.9. Recî' Seriyyesi Konusunda İnen Ayetler	104
3.10. Nadîroğulları Hakkında İnen Ayetler	105
3.11. Hicretin Beşinci Yılında Hendek Gazvesi	108
3.12. Hicretin Beşinci Yılında Kureyza Oğulları Gazvesi	113
3.13. Velid Bin Ukbe ve Mustalik Oğulları Gazvesi	115
3.13.1. İfk Olayı Hakkında İnen Ayetler	118
3.14. Hudeybiye Seferi	119
3.15. Hicretin Yedinci Yılında Zilkade Ayında Umretül Kaza	124
3.16. Mekke'nin Sekizinci Yılda Fethedilmesi Konusu	125
3.17. Fethin Ardından Huneyn Gazvesi	127
3.18. Hicretin Dokuzuncu Yılında Tebük Gazvesi	128
3.18.1. Tebük Dönüşü Sırasında Hz. Peygamber'in İki Kişiyeye Mescid-i Dırar'ı Yıkmalarını Emretmesi	130
3.18.2. Allah'ın Tebük Gazvesine Gitmeyen Üç Kişinin Tevbelerini Kabul Etmesi	132
3.19. Hicretin Dokuzuncu Yılında Hz. Ebu Bekir'in İnsanlara Hac Yaptırması	135
3.20. Hz. Peygamberin Vefatından Sonra Hz. Ebu Bekir'in Duruşu ve Hutbesi	137
SONUÇ	139
KAYNAKÇA	141
DİZİN	145

KISALTMALAR

Age.	: Adı geçen eser
b.	: bin, ibn (Ođlu)
bk.	: Bakınız
bint	: binti
çev.	: Çeviren
DİA	: Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi
Doç.	: Doçent
Dr.	: Doktor
Dr. Öğr.	: Doktora Öğretim
ed.	: Editör
H.	: Hicri
Hız.	: Hazreti
krş.	: Karşılaştırınız
nşr.	: Neşreden
öl.	: ölüm
Prof.	: Profesör
s.a.v.	: Sallallâhu aleyhi ve sellem
sad.	: Sadeleştiren
TDV	: Türkiye Diyanet Vakfı
thk.	: Tahkik Eden
ts.	: Tarihsiz
vd.	: ve diğerleri

ÖN SÖZ

Allah-ü Teâlâ insanları karanlıklardan aydınlıklara çıkarmak için peygamberler göndermiş ve onlara kitaplar indirmiştir. Ümmetler ise kendilerine gelen bu peygamberleri tanımaya ve kutsal kitaplarını da anlamaya çalışmışlardır. İslâm'la müşerref kılınan insanlığa düşen vazife bu dini ikâme eden Kur'an'ı doğru bir şekilde anlamaktır. Kur'an'ı doğru anlamak ise indirildiği dönemin şartlarını, o ortamda bulunan toplumun yapısını ve en önemlisi kendisine indirilen peygamberi iyi tanımakla mümkündür. Siyer ilmi Hz. Peygamber'in hayatını düzgün bir şekilde anlatmakla beraber aynı zamanda o dönemde yaşayan toplumun özelliklerini de ihtiva etmektedir. Dolayısıyla Siyer öğrenirken Kur'an'ın indirildiği ortamı da öğrenmiş oluruz. İlahi bir kitap olmasının yanı sıra indirildiği döneme şahit olan Kur'an, olup biten olaylar hakkında da bize yazılı bir kaynak olması sebebiyle aslında en değerli ve en güvenilir tarih kitabıdır. Bu çalışmamızda, Hz. Peygamber'in hayatını Sîret-Kur'an bağlamında incelerken İbn Hişâm'ın kaleme aldığı es-Sîretü'n-Nebeviyye adlı eserini merkeze alıp diğer ilk dönem klasik eserlerden de faydalanacağız.

Özellikle Sîret-Kur'an bağlamında bir çalışma yapmayı bana teklif eden ve gece gündüz demeden desteğini eksik etmeyen, hem bu alanda yaptığı çalışmalarından hem de bizâtihi yönlendirmelerinden istifade ettiğim saygı değer danışmanım Prof. Dr. İhsan Arslan hocama saygı ve şükranlarımı sunarım. Yine, yönlendirmeleriyle desteklerini eksik etmeyen Prof. Dr. Nebi Gümüş hocama da şükranlarımı sunarım. Çocukluğumdan ilim yolculuğumun bu aşamasına kadar beni destekleyip yardımlarını eksik etmeyen babama, anneme ve kardeşlerime teşekkürden daha büyük bir borcum var. İlmî ve akademik çalışmalarımın

dolayı ara ara ihmal etmeme rağmen sevgisini, yardımını ve dualarını esirgemeyen fedakâr eşim Merve'ye şükranlarımı sunuyorum.

Selim ÖZDEMİR
Rize 2025